

MENESTRALS

Germà Bel

(Publicat a *La Vanguardia*, 15 de juliol de 2014)

Té interès que el procés polític català sigui anomenat com 'revolució de menestrals', de vegades de forma descriptiva, i en altres pejorativa. Més enllà del significat de 'menestral' als diccionaris de la llengua -"persona que professa un art mecànic"-, el terme s'ha associat a 'classe mitjana' (Antoni Puigverd, "La revolta menestral", 15/10/2012). Abastaria així a la petita burgesia, professionals i assalariats qualificats, que formen el gruix del sobiranisme català.

No és nova la pretensió menestral d'influenciar i protagonitzar la política pública a Catalunya. Els menestrals van ocupar posicions en els governs municipals des del segle XIII, i la seva influència va créixer en el temps. Això es va reflectir en algunes de les més plàstiques caracteritzacions dels catalans a la imatge de Castella en els 1640, arran de la Guerra dels Segadors. Segons Quevedo a *La rebelión de Barcelona ni es por el güevo ni es por el fuero* (1641, pàg. 284): "Són els catalans avortament monstrosos de la política. Lliures amb senyor; per això el Comte de Barcelona no és dignitat sinó vocable i veu nua." O en les *Memorias* de Matías de Novoa, ajudant de Cambra de Felip IV: "i abellint el govern democràtic, [els catalans] volien ser anarcos, i que cadascun visqués al seu lliure albir, sense policia, sense justícia ... ells no saben el que han de defensar ... i amb llibertat de república tirana és escoltat millor l'ignorant que el lletrat, més aplaudit el plebeu que el noble". Més tard, al final de la Guerra de Successió, les lleis i institucions castellanes van monopolitzar el poder i van centralitzar les decisions. La verticalització i jerarquització de política i govern van suprimir el paper dels menestrals.

Tot Europa va assistir al segle XIX a una forta pressió menestral, i les revolucions liberals (petita burgesia, professionals i obrers qualificats) van donar un assalt definitiu a l'Antic Règim. Aquest seria reemplaçat per sistemes més moderns i horitzontals en molts països del centre i nord d'Europa. La impugnació dels interessos creats i l'obertura de les xarxes socials i econòmiques serien decisives en l'èxit econòmic i social d'aquests països, per contrast amb alguns del Sud, en els quals l'Antic Règim i les seves institucions varen subsistir. Aquest va ser el cas d'Espanya, i explica la perdurabilitat dels interessos creats i els dissenys institucionals 'de dalt a baix': un cos central emet ordres i l'estructura social subordinada ha d'obeir.

Ara, una altra vegada, el reforç de la jerarquia i la verticalitat institucional són la resposta dels interessos creats a les inseguretats generades per la globalització, les restriccions a la sobirania estatal, i el 'descontrol' per la flexibilització territorial interna. Això genera resistències, que a Catalunya han catalitzat en la pretensió de crear un nou Estat que deixi d'organitzar-se 'de dalt a baix', i tingui més horitzontalitat. Els menestrals no volen ser tractats com a súbdits; volen ser ciutadans. Aquest un factor important del procés sobiranista, i sense entendre'l no es pot tenir una imatge nítida de la realitat.